

Recuperant els clàssics

Els 50 anys de l'estrena de la pel·lícula "2001: Una odissea de l'espai", m'ha permès recuperar un clàssic del cinema (i quin clàssic!) que no havia tingut oportunitat de veure abans. I un cop vista, puc dir que no tenia ni idea del que anava a veure.

M'ha sorprès molt gratament que aquesta història, definida pel seu director com «una pel·lícula sobre l'home i la seva relació amb l'univers» no fos només un film sobre l'espai i la vida alienígena, sinó una bellíssima història filosòfica sobre l'origen i l'evolució humanes.

Començar amb mitja hora d'homínids que es barallen pel territori del voltant d'una bassa d'aigua és una aposta arriscada quan es tracta d'una pel·lícula que acaba durant més de dues hores i mitja. Però els mals passen quan arriba una de les escenes més típiques de la història del cinema modern al ressò dels tambors més famosos de Hollywood: quan el mono «desperta» una nova era en descobrir l'eina que li servirà per caçar o defensar-se. Ho reconec: se'm van eriçar tots els pèls en aquest moment tan mític. I a continuació fem un salt de 4 milions d'anys i ens trobem en un espai exterior net i fred, preciós i silenciós, que ens atrau i repel·leix en el mateix grau a ritme de vals de Strauss. I aquest és el gran secret de la pel·lícula. Que els silencis i la música siguin personatges principals d'una seqüenciació de fotografies pensades al mil·límetre per aconseguir un efecte visual d'una gran bellesa.

El muntatge de les escenes, la planificació de les seqüències i la visualització de les naus i els espais erigeixen Stanley Kubrick com a un visionari del cinema i del gènere, malgrat que els personatges humans (i algunes pantalles de computació) delatïn l'època original de la pel·lícula. Potser part del seu mèrit rau en ser un gran cercador d'informació, però que ja apareguin al "film" noves tecnologies com les "tablets" o les videotrucades, que coneixeríem molts anys més tard, li dona un valor afegit. Hi estic d'acord: en les pel·lícules de ciència-ficció, hi ha un abans i un després del film de Kubrick.

El component generat per intel·ligència artificial, el HAL 9000 -parlant de personatges no específicament humans- posa la dosi justa d'intriga i afegeix un punt excitant de perturbació a uns ambients que, ja de per si, donen peu a la imaginació d'allò inexplicable. Jo, temorosos dels robots i ginyes varis que ens han de fer la vida més fàcil, i amatent a una més que probable rebel·lió de les màquines (sí, és possible que m'hagi cregut "Terminator" més del compte), he trobat que aquest assistent virtual de pupil·la vermella dona un bon contrapunt al comportament humà. L'evolució de la intel·ligència artificial, com ja ho feia Scarlett Johansson a "Her", és i serà un apassionant fil a tibar.

Com a punts negatius diré que el viatge interestel·lar del final, que ben bé podria estar inspirat en un altre tipus de viatge molt popular a l'època, es podria haver retallat. I, pel meu gust, el desenllaç és massa ambigu -o això és el que dic quan no vull reconèixer en veu alta que no l'he acabat d'entendre-. Per mi, la fotografia i l'estètica de la pel·lícula en general i de la sala de Lluís XVI del final en particular, em fa perdonar la manca d'una explicació més clara i determinada. O potser és que em consola pensar que no dec ser jo la única ignorant, si 50 anys després encara hi ha discussions actives sobre el tema!

Elimino, doncs, de la meua llista de clàssics pendents aquesta pel·lícula futurista tenyida de nostàlgia. I quin luxe poder veure-la a Manresa en versió original subtitulada. Tant de bo que en celebrem moltes més.

